

ZAKAH

Zaaka hukumu yake na masharti yake

Maana ya zaka

Zaka kilugha.

Ni kukua kwa kitu na kuzidi.

Zaka kisheria.

Ni kiwango maalumu cha mali kinachotolewa wakati maalumu ili kupewa watu maalumu.

Umuhimu wa zaka

Zaka ni faradhi katika faradhi za Dini ya Kislamu, na ni nguzo ya tatu katika nguzo za Uislamu, Anasema Mwenyezi Mungu

Mtukufu: {Na simamisheni swala na toeni zaka} (Suratu An-Nur: 56),

Na akasema Mtume (saw): (Umejengwa Uislamu kwa mambo matano: Kushuhudia ya kwamba hapana mola apasaye kuabudiwa kwa haki isipokuwa Mwenyezi Mungu na kwamba Muhammad ni mja wake na ni Mtume wake, na kusimamisha Swala (tano za kila siku), na kutoa Zaka, na kuhiji nyumba tukufu (Al-ka'abah – ilioko Makkah), na kufunga Mwezi wa Ramadhani) [Imepokewa na Bukhari na Muslim.].

Hukumu ya anayekataa kutoa Zaka.

Anayekataa kutoa Zaka, ima amekataa kwa kupinga kwamba sio lazima kutoa [Juhuud: Ni kukataa kuwajibishwa kwake.], au kwa ubakhili.

1. Mwenye kukataa kutoa Zaka kwa kupinga.

Anayepinga wajibu wa Zaka basi amekufuru kwa makubaliano ya umma wote – ikiwa mtu huyu anajua vizuri wajibu wa Zaka; kwa sababu atakuwa amemzulia uwongo Mwenyezi Mungu na Mtume wake.

2. Anayekataa kutoa Zaka kwa ubakhili.

Atakayekataa kutoa Zaka kwa ubakhili wake basi huchukuliwa kutoka kwake Zaka kwa nguvu na wala hawi kafiri kwa kufanya hivyo kukataa kutowa Zaka kwa ubakhili.

Na atakuwa ametenda dhambi kubwa miongoni mwa madhambi makubwa na ni uovu mkubwa sana.

Kwa kauli ya Mtume (saw) kuhusu wanaokataa kutoa Zaka: “Mtu yeyote aliye na hazina ya dhahabu na fedha na wala haitolei Zaka basi atachomwa nayo katika moto wa Jahannam na itajaaliwa kama vinoo ambavyo atapigwa navyo kwenye migongo na vipaji kila akipata ubaridi (yakipoa makali ya moto) anaregelewa tena (kupigwa navyo), mpaka Allaah Amalize kuhukumu waja wake siku ambayo ni sawa na miaka elfu kamsini. Kisha ndio ataoneshwa njia yake ikiwa ni ya peponi au motoni” [Imepokewa na Bukhari.]

Na lau atapigana na kukataa kutekeleza amri ya zaka basi mpigeni vita mpaka arudi katika kutekeleza amri ya Mwenyezi Mungu, na atoe zaka, kwa kauli ya Mwenyezi Mungu U: {Lakini wakitubu na wakasimamisha swala na wakatoa zaka, basi iacheni njia yao (waacheni} (Suratu At-tawbah: 5).

Na kwa kauli ya Mtume (saw): (Nimeamrisha niwapige watu vita mpaka washuhudiye ya kwamba hapana mola apasaye kuabudiwa kwa haki isipokuwa Mwenyezi Mungu na kwamba Muhammad ni Mtume wa Mwenyezi Mungu, na wasimamishe Swala, na watoe Zaka, watakapofanya hivyo basi imeharamishwa kwangu damu yao na mali yao isipokuwa kwa haki ya Uislamu, na malipo yao yako kwa Mwenyezi Mungu) [Imepokewa na Muslim.].

Na Abubakar t alipiga vita mtu yoyote ambaye alipinga wajibu wa zaka, na akasema: (Naapa kwa Mungu ya kwamba nitampiga vita yoyote aliyetenganisha kati ya Swala na Zaka, kwa hakika hiyo Zaka ni haki ya mali, Wallaahi kama wakinizuilia hata kwa (kamba ya) kutiwa shemere (anayofungwa mnyama kwenye pua zake) nitapambana nao madamu walikuwa wakiitoa kwa Mtume) [Imepokewa na Bukhari.].

Hekima ya watu kuwajibika kutoa Zaka.

1. Ni kuzisafisha nafsi na kuzitakasa kutokana na ubakhili, na madhambi, na makosa, Anasema Mwenyezi Mungu U: “**Chukua sadaka(zaka) katika mali zao, na uwaombee (dua) safishe na kwatakasa kwa ajili ya hizo (sadaka zao)**” (suratu At-Tawbah: 103).
2. Kusafisha mali na kuikuza, na kutia baraka ndani yake, kwa kauli ya Mtume (saw): “**Sadaka haipunguzi chochote (inapotolewa) katika mali**” [Imepokewa na Muslim.].
3. Ni mja kupewa mtihani katika kutekeleza maamrisho ya Mwenyezi Mungu, na katika kutanguliza mapenzi yake kwa Mungu zaidi kuliko mapenzi yake ya kupenda mali.
4. Kuwaliwaza mafakiri na kuziba pengo la mahitaji ya wenye haja, jambo ambalo linaongeza mapenzi, na linatimiliza kiwango cha juu sana katika usaidizi wa kijamii baina ya waislamu wa eneo moja.
5. Kujizoezesha katika kutoa kwa njia ya Mwenyezi Mungu.

Fadhla ya kutoa Zaka

1. Ni sababu ya kupata Rehema za Mwenyezi Mungu, Anasema Mwenyezi Mungu U: {**Na rehema yangu inaweza kukienea kila kitu. Lakini nitawaandikia (kweli kweli kabisa) wale wanaojikinga na yale niliyowakataza, na wanaotoa Zaka na wanaoziamini Aya zetu**} (Al-A'raf: 156).
2. Ni sharti ya kupatikana Nusra ya Mwenyezi Mungu, Anasema Mwenyezi Mungu U: {**Na bila shaka Mwenyezi Mungu humsaidia yule anayesaidia dini yake. Hakika Mwenyezi Mungu ni Mwenye nguvu na Mwenye kushinda. Wale ambao tukiwamakinisha, (tukiwaweka uzuri) katika ardhi husimamisha Swala na wakatoa Zaka**} (Al-hajj 40-41).
3. Ni sababu ya kufutiwa madhambi, Amesema Mtume (saw): (**Na sadaka hufuta madhambi kama vile maji yanavyozima moto**) [Imepokewa na Tirmidhi.].

Mali Yanayo wajibika jutolewa Zaka

1-(vitu) vinavyotoka ndani ya ardhi	
2-Zaka za Dhahabu na Fedha	
3-Zaka ya Mali ya biashara	
4-wanyama wa mifugo	

Masharti ya mtu kulazimika kutoa Zaka

1. Uislamu

Haikubaliwi Zaka kwa kafiri, kwasababu Mwenyezi Mungu U hakubali matendo yake.

2. Kuwa huru (muungwana).

Haikubaliwi kwa mtumwa kutoa Zaka, kwasababu mali yake ni milki ya bwana wake.

3. Kumiliki Nisabu.(kiwangu)

Maana ya Nisabu.

Nisabu.

Ni kiwango maalumu cha mali ambacho kwamba kikifikiwa basi inalazimika mali hayo kutolewa Zaka.

Masharti ya Nisabu.

1. Iwe Nisabu ni ziada ya mahitaji ya dharura ambayo kwamba mtu hatosheki kwa kuyapata mahitaji hayo, kama chakula, mavazi na makazi, kwasababu Zaka ni wajibu kwa lengo la kuwaliwaza

mafukara. Hivyo basi inatakiwa mwenye kutoa hiyo mali asiwe ni mtu muhitaji.

2. Iwe Nisabu inamilikiwa na mtu maalumu umiliki wa kiukamilifu, basi haiwajibiki Zaka kwa mali ambayo haimilikiwi na mtu maalumu, kwa mfano: mali iliyokusanywa kwa lengo la kujenga msikiti, au mali iliyowekwa wakfu kwa maslahi ya ummah, au mali iliyoko kwenye hazina za jumua za mambo ya kheri.

4. Mali kupitiwa na Mwaka

Mwaka

Ni mwaka wa kiislamu) uliyokamilika.

Na hii ni kwamba ipite miezi kumi na mbili ya kalenda ya mtizamo wa mwezi hali ya kuwa Nisabu iko kwenye miliki ya mwenye mali. Na sharti hili ni peke yake kwa pesa (dhahabu na fedha), na mapato ya biashara, na wanyama wa mifugo. Ama mazao ya kilimo na matunda, na madini, hazina iliyozikwa ardhini sio sharti kwa vitu hivi kupitiwa na mwaka.

Zaaka ya (vitu) vinavyotoka ndani ya ardhi

Maana ya Vinavyotoka kwenye Ardhi

Vinavyo toka Ardhini

Kila kinachotoka ndani ya ardhi, na kinawezekana kunufaika nacho.

Kinachotoka ndani Ardhini ni Sampuli mbili: ni Nafaka na Matunda na Madini, na Hazina iliyozikwa Ardhini

Kwanza: Nafaka na Matunda

Maana ya Nafaka na Matunda

Nafaka

Kila tembe (mbegu) inayohifadhiwa katika mtama, ngano na mfano wa hii.

Matunda

Kila tunda linalohifadhiwa kama tende, na zabibu, na lozi.

Hukumu ya kutoa Zaka ya nafaka na matunda

Zaka ya nafaka na matunda ni wajibu, kwa kauli ya Mwenyezi Mungu U: {Na toeni haki yake siku ya kuvunwa kwake} (Al-An-am: 141);

na kwa kauli ya Mtume (saw): (Kwa yaliyo nyunyiziwa (maji) ya mbinguni (yaani mvua) au mito au kama yamemea yenyewe [Yamemea yenyewe: Ni mavuno yaliyomea kwa kunywa maji bila ya kunyunyuziwa maji, ima ni kwa unywevu wa mizizi yake kuwa na umajimaji au kupitia kwa mvua na umajimaji (kama vile hali ya umande) na mito.] (inafaa mtu atoe) ushuri moja (yaani atoe sehemu moja kwa kumi ya mavuno atakayopata (1/10), na yaliyonyunyiziwa kwa kumwagiwa maji [Yaliyonyunyiziwa kwa kumwagiwa maji (na mtu mwenyewe): Yaani amemwagia maji na akagharamika katika kuyatoa hayo mavuno.] nusu ushuri (yaani atoe sehemu moja kwa tano yamavuno atakayopata (1/20))" [Imepokewa na Bukhari].

Masharti ya kuwajibika kwa Zaka ya nafaka na matunda

1. Iwe ni katika (mavuno) yanayohifadhika.

Ikiwa si mavuno ya kuhifadhika, na ni mavuno ya chakula chake cha siku basi hakuna Zaka ya kutolewa hapo; kwasababu sio ya kuhifadhiwa hayakuzidi mahitaji yake ya kula kwake kwa kila

siku, hivyo basi hayamtoshelezi mahitaji yake; kwa kukosekana utulivu wa kunufaika (na yale mavuno).

2. Iwe ni (mavuno) yanayopimwa.

Na hii iwe ni katika (mavuno) yanayopimwa kwa mizani ili kulinganishwa na saaq, nayo ni kipimo (fulani), hii inaashiria kutambulika kwa mavuno hayo; kwa kauli ya Mtume (saw): (Hakuna katika nafaka, wala tende Zaka yoyote mpaka ifike saaq tano [Al - Wasaq: Ni Sawa na Pishi 60.]) [Imepokewa na Muslim.].

Basi ikiwa sio mavuno yanayopimwa kama vile mboga, na mabogaboga, hakuna Zaka kwa vitu hivi.

3. Iwe imemea kwa kupandwa na mtu katika Ardhi yake.

Ama yaliyomea peke yake bila kupandwa na mtu Mavuno hayo hayana Zaka.

4. Mavuno yafikie Nisabu.

Nayo ni Makapu matano, kwa kauli ya Mtume (saw): (Hakuna katika nafaka wala tende Zaka yoyote mpaka ifike saaq tano) [Imepokewa na Muslim.],

na hii itakuwa ni swaa' (Pishi) mia tatu, nayo ni sawa na (612kg) katika ngano nzuri, na yanachanganywa matunda ya aina moja pamoja ya mwaka mzima ili kukamilisha nisabu; kama sampuli tofautitofauti za tende, kwa mfano tende za sukkari zinachanganywa na tende za barhy, kwasababu ni sampuli za mavuno aina moja, wala haifai kuchanganya aina tofauti ya mavuno kwa nyengine, hivyo basi haifai kuchanganya ngano kwa shayir, wala ngano kwa tende.

Wakati wa kuwajibika kutoa Zaka ya Nafaka na Matunda.

Inawajibika utoaji wa Zaka katika nafaka pindi pale zitakapokomaa kuwa tayari, na katika matunda pale yatakapoanza kuonesha uzuri wake, kwa hali ya kwamba yamefikia kuwa mazuri kulika, na atakayeenza matunda au nafaka baada ya wakati wake wa kuwajibika kutolewa Zaka basi Zaka itakuwa ni kwa

aliyeuza, kwasababu alikuwa akimiliki mavuno hayo wakati ule wa kuwajibika kutolewa Zaka.

Kiwango kinachowajibika kwa Zaka ya nafaka na matunda

1. Yalazimu kutoa ushuri (10%) Kwa (mavuno) ambayo kwamba hayakunyunyiziwa maji Kwa kuenezewa (na mtu) au kwa kugharamika (kwa mtu), kama vile yaliyonyunyiziwa kwa maji ya mvua au mito.
2. Yalazimu kutoa nusu ushuri (5%) kwa yaliyo nyunyiziwa kwa kuenezwa (na mtu) na kugharamika, kama yale yanayo nyunyiziwa kwa maji ya visima.
3. Yalazimu kutoa rubui tatu ya ushuri (7.5%) kwa yaliyo nyunyiziwa kutumia njia zote mbili, kama vile yanayo nyunyiziwa mara nyengine kwa maji ya mvua na mara nyengine kwa maji ya visima.

Na dalili ni kauli ya Mtume (saw): (Kwa yaliyo nyunyiziwa kwa maji ya mbinguni na mito, na maziwa (yatolewe Zaka) ushuri, na kwa yaliyo nyunyiziwa kwa kutumia saania [Saania: Ni mnyama anayetumika kunyweshea] (yatolewe Zaka) nusu ushuri) [Imepokewa na Muslim.].

Kuharibika kwa Nafaka na Matunda

Nafaka zikiharibika au matunda bila ya kuharibiwa na mtu au kushindwa kuzichunga vizuri, basi hakuna Zaka kwa mavuno hayo, ikiwa kuharibika kwake baada ya kupita mda wa kuwajibika kwake kwa kushindwa kuzichunga vizuri, au kuyaharibu mavuno kwa kusudi jambo hili halimuondoshei mtu jukumu la kutoa Zaka, atalazimika atelezeleze jukumu hili hivyo hivyo.

Zaka za Asali

Ameeleze Ibnu Abdulbar (R) kwamba Jumuhuri ya wanavyoni kwamba asali haitolewi zaka nahilo ndilo lililo wazi, kwa sababu hakuna dalili katika Qur'ani wala katika Hadithi ya kuwajibisha kuitolewa zaka, na asili nikutowajibika lolote mpaka ipatikane dalili ya kuwajibisha

Pili: Madini na hazina iliyozikwa Ardhini

Maana ya Madini na hazina iliyozikwa ardhini

Madini

Ni chochote kinachotolewa ndani ya ardhi ambacho kwamba sio sampuli ya ardhi kama vile dhahabu, fedha, vyuma, na vijiwe vya tunu kama vile almasi na rubi, na risasi, na vyenginevyo katika vitu asili vinavyotolewa ndani ya Ardhi.

Hazina iliyozikwa ardhini

Ni Mali iliyozikwa ndani ya ardhi kwa kuekwa na mtu, kutokana na dhahabu, na fedha, na mfano wa vitu hivi.

Hukumu ya zaka ya madini na hazina iliyozikwa ardhini

Ni lazima; kwa kauli ya Mwenyezi Mungu U: {Enyi mlioamini! Toeni katika vile vizuri mlivyovichuma, na katika vile tulivyokutoleeni katika ardhi} (Al-Baqarah: 267),

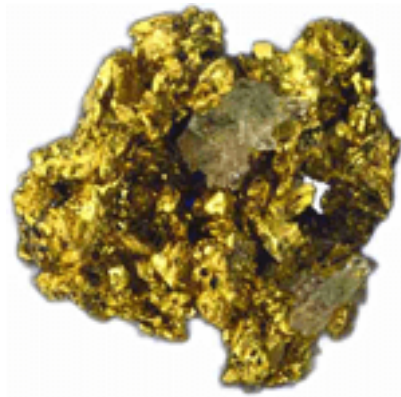
na kauli ya Mtume (saw): (Na katika hazina iliyozikwa ardhini (toeni) khumusi (1/5)) [Imepokewa na Bukharin a Muslim.].

Masharti ya kutoa zaka ya hazina iliyozikwa ardhini

Hakuna masharti yoyote ya zaka ya hazina iliyozikwa ardhini, basi atakapomiliki mtu hio hazina iliyozikwa ardhini anafaa kutoa zaka yake moja kwa moja.

Kiwango cha kuwajibika mtu kutoa zaka ya madini na hazina iliyozikwa ardhini

Ni wajibu mtu kutoa khumusu (1/5) kwa kichache au kingi atakachopata katika madini na hazina iliyozikwa ardhini, kwa jumla ya kauli ya Mtume (saw): (Na katika hazina iliyozikwa ardhini (toeni) khumusi) [Imepokewa na Bukharin a Muslim.].

Dhahabu

Fedha

Risasi

Zaka za Dhahabu na Fedha

Maana ya Dhahabu na Fedha

Dhahabu na Fedha

Dhahabu na fedha, na chochote kinachosimamia nafasi ya vitu hivi viwili miongoni mwa pesa za karatasi zinazotumiwa siku hizi.

Hukumu ya Zaka ya Dhahabu na Fedha.

Ni lazima; kwa kauli ya Mwenyezi Mungu U: {Na wale wanaokusanya dhahabu na fedha wala hawazitoi katika njia ya Mwenyezi Mungu, wape habari za adhabu inayoumiza } (At-Tawbah 34)

na kwa kauli ya Mtume ﷺ: (Mtu yeyote aliye na hazina ya dhahabu na fedha na wala haitolei Zaka basi atachomwa nayo katika moto wa Jahannam na itajaaliwa kama vinoo ambavyo atapigwa navyo kwenye migongo na vipaji kila akipata ubaridi (yakipoa makali ya moto) anaregelewa tena (kupigwa navyo), mpaka Allaah Amalize kuhukumu waja wake siku ambayo ni sawa na miaka elfu khamsini. Kisha ndio ataoneshwa njia yake ikiwa kama ni ya peponi au motoni” [Imepokewa na Muslim.].

Masharti ya kuwajibika kutolewa kwa zaka ya Dhahabu na Fedha

1. Kupitiwa na mwaka.
2. Kuzimiliki kiukamilifu.
3. kufika nisabu ya zaka.

Nisabu ya zaka ya Dhahabu na Fedha

1. Nisabu ya dhahabu ni Dinari ishirini (85gms)
2. Na Dinari moja ya dhahabu = (ina dhahabu) gramu nne na robo, hivyo basi inakuwa nisabu ya dhahabu kwa gramu $4.25 \times 20 = 85\text{gms}$ za dhahabu safi (ambayo haikuchanganywa na kitu).
3. Nisabu ya fedha ni Dirham mia mbili (595 gms)

Na Dirham moja ya fedha = (ina fedha) 2.975gms, hivyo basi inakuwa nisabu ya fedha kwa gramu = $2.975 \times 200 = 595\text{gms}$ za fedha safi.

Mfano: Ikiwa gramu moja ya dhahabu = inauzwa Dolari 30, basi inamlazimu mtu kutoa zaka ikiwa amefikisha $85 \times 30 = \text{Dolari } 2550$ dolari.

Dhahabu

Fedha

Pesa za karatasi

Kiwango kinachofaa kutolewa zaka ya Dhahabu na Fedha

Kiwango kinachomlazimu mtu kutoa zaka katika dhahabu na fedha na stakabadhi za kiashirio cha pesa ni robo ushuri = 2.5%. Basi kwa kila Dinari ishirini ya dhahabu atatoa zaka nusu Dinari, na itakayozidi (zaidi ya Dinari ishirini) itapigiwa hisabu, iwe imezidi kidogo au sana.

Na kwa kila Dirhamu mia mbili za fedha atatoa zaka Dirhamu tano, na kitakachozidi atakipigia hisabu; kwa kauli ya Mtume ﷺ:

(Ikiwa unamiliki Dirhamu mia mbili, na zimekamilisha mwaka, basi yatakiwa utoe Dirhamu tano, na si juu yako kutoa chochote – yaani – katika dhahabu mpaka umiliki Dinari ishirini, basi ukiwa na Dinari ishirini, na umemaliza nazo mwaka, basi itakulazimu utoe nusu ya Dinari, na zitakazozidi utafanya kwa hisabu hii) [Imepokewa na Abu Daud.].

- Mfano wa kufahamisha:-

Mtu anamiliki Dolari 9000, na imepita mwaka mzima hali ya kuwa anazimiliki hizo pesa, je analazimika kutoa zaka?

Kwanza: Tutahisabu nisabu ya zaka kwa mtizamo wa dhahabu au fedha kama ifuatavyo:

Nisabu = Gramu thamanini na tano katika dhahabu safi = 85 x bei ya gramu moja ya dhahabu safi (inavyouzwa) siku ile ya kulazimika kwake kutoa Zaka, na tukisie kwamba gramu moja yauzwa = Dolari 30.

= 85 x 30 = Dolari 2550.

Kwa hivyo Nisabu yake = Dolari 2550, hivyo basi itakuwa mali ya mtu huyu imefika nisabu, na imekamilisha mwaka mzima, kwa hivyo inamlazimu kutoa zaka.

Pili: Tutahisabu kiwango anachofaa kutoa zaka kama ifuatavyo: -

Kiwango cha kutolewa zaka = 2.5%.

= 9000 x 2.5/100 = Dolari 225.

Kwa hivyo huyu mtu yafaa atoe kutoka kwa mali yake Dolari 225 kama zaka.

- Kukusanya Dhahabu na Fedha pamoja

Mtu anapo miliki dhahabu na fedha lakini zikawa hazifikii kiwango cha kutolewa zaka, kauli yenye nguvu ni kuwa hatowajibika kutoa zaka, wala hata zikikusanywa pamoja ili zifikiye kiwango, kwani uwajibu ni kutoa dhahabu pekeyake na fedha pekeyake kwa sababu ni vitu viwili tofauti, na hakuna dalili ya kuzikusanya pamoja ili ifikie kiwango, na kwa neno lake Mtume (Hakuna chini ya wakiya tano zaka) [Imepokewa na Bukharin a Muslim]

na atakae zikusanya dhahabu na fedha itakuwa amewajibisha zaka chini ya wakia tano

Zaka ya mapambo ya wanawake

Mapambo ya wanawake yako sampuli mbili: Mapambo ya dhahabu na fedha, na mapambo yasiyokuwa ya dhahabu wala fedha.

1. Mapambo ya dhahabu na fedha.

Kitengo cha kwanza: Mapambo yaliyokusudiwa kwa lengo la kuhifadhiwa au kuwekwa kama akiba ya baadaye kunapotokea jambo, au imenunuliwa kwa nia ya kufanya biashara, basi zaka hapa ni lazima kutoa.

Kitengo cha pili: Mapambo yaliyokusudiwa kwa lengo la kutumiwa, basi uzuri zaidi ni kuitolea zaka ili kijiepusha na lawama, kwa hakika mwanamke mmoja alimjilia Mtume ﷺ pamoja na binti yake, na mkononi mwa binti yake kuna bangili mbili [Imepokewa na Abu Daud.] nzito za dhahabu,

(Mtume ﷺ) akamwambia: “ Je watolea zaka hizi bangili) Akasema: Hapana. Akasema (Mtume ﷺ): (Je utafurahia Mwenyezi Mungu akuvalishe bangili kwa hizi bangili mbili za moto?) Akasema: Yule binti akazivua, akampatia Mtume ﷺ, kisha akasema: “Hizo ni za Mwenyezi Mungu na Mtume wake” [Imepokewa na Abu Daud.]

Na kuna wanavyuoni ambao hawawajibishi mapambo ya wanawake kutolewa zaka; kwasababu hayo mapambo sio mali inayotarajiwa kukua, lakini ni pambo la mtu binafsi yuwatumia na kunufaika nayo kama vile nguo na fanicha na vyombo, na ni katika mahitajio ya mwanamke na virembesho vyake, na asili ya mali ni kukua au kuweza kukuzwa ndio ilazimike kutolewa zaka. Na ubora wa hali ni mtu kutoa zaka kwa mapambo yaliyokusudiwa kwa matumizi ambayo si kinyume na sheria na kwa lengo la kujirembesha; kwasababu kauli hii iko katika hali nzuri zaidi na kujiondoa kwa lawama; kwa kauli ya Mtume ﷺ: (Wachana na linalokutia shaka na ufanye lile lisilokutia shaka) [Imepokewa na Bukhari].

Mapambo ya dhahabu.

Mapambo ya fedha.

2. Mapambo Yasiyo kuwa ya Dhahabu wala Dedha.

Kama vile almasi, yakut, lulu, na mfano wa hizi, basi vitu hivi havitolewi zaka hata vikawa vingi kiasi gani, isipokuwa vikikusudiwa kwa lengo la biashara vitatolewa zaka vitakuwa vimeingia katika mali ya biashara.

Lulu

Yakut

Almasi

Zaka ya Mali ya biashara

Maana ya Mali ya biashara

mali ya biashara

Kila kilichoandaliwa kwa lengo la kuuzwa na kununuliwa ili mtu apate faida.

Ziliitwa hivi, kwasababu hazidumu, bali hutokeza na kupotea, kwani mfanyi biashara huwa hataki hizi bidhaa ki-uhakika, bali anataka faida ya pesa.

Na bidhaa za biashara zimekusanya vitu vyote vya sampuli zote za mali ambayo sio pesa zinazotumika kununulia vitu, kama vile magari, nguo, vitambaa, vyuma, mbao, na vyenginevyo vilivyoandaliwa kwa biashara.

Vyuma

Gari

Mbao

Nguo

Hukumu ya zaka ya Mali ya biashara.

Ni lazima; kwa kauli ya Mwenyezi Mungu U: {Enyi mlioamini! Toeni katika vile vizuri mlivyovichuma, na katika vile tulivyokutoleeni katika ardhi} (Al-Baqarah: 267).

Jumla ya wanavyuoni wametaja kwamba makusudio ya aya hii ni: Zaka ya mali ya biashara, na kwa kauli ya Mwenyezi Mungu U: {Chukua kutoka kwa mali zao sadaka} (At-tawbah: 103) , na mali ya biashara ni katika mali zilizo dhahiri, basi Kwa ajili hii ikawajibika kutolewa zaka.

Masharti ya kulazimika mtu kutoa zaka ya Mali ya biashara.

1. Kiwango chake kifikie nisabu, na nisabu inakadiriwa kwa kipimo cha dhahabu na fedha.
2. Ikamilishe mzunguko wa mwaka mzima.
3. Iwe imekusudiwa kwa lengo la biashara; na hii ni kwamba iwe imekusudiwa kama kuchuma; kwa kauli ya Mtume (saw):
“Hakika ya matendo ni kwa niya ya mtu” [Imepokewa na Bukhari na Muslim.]

Mtu atakapobadilisha niya yake kutoka kwa biashara na kutumia bidhaa hizo basi hukatika hisabu ya mzunguko (mwaka), na akirudia niya ya biashara ataanza tena upya kuhisabu mzunguko mpya, ila akiwa amekusudia kufanya udanganyifu kwa lengo la kuondosha jukumu la kutoa zaka, basi hapa mzunguko haukatiki.

- Mfano: mtu anunue ardhi mwezi wa mfungo nne kwa nia ya kufanya biashara kisha alipofika shabani akageuza nia na akakusudia kujenga nyumba ya kukaa, hapa mwaka utakatika, kisha mfungo mosi akamua kuifanyia biashara mwaka wake utahisabiwa mfungo mosi ila kama alifanya hivyo kwa njia ya hila na kukimbia asitoe zaka basi mwaka hautakatika.

Jinsi ya kutoa zaka ya Mali ya biashara

Mali yanapo pitiwa na mwaka zinakaguliwa bidhaa alizouza na kupewa bei ile ambayo kwamba iko sasa sokoni, kisha inatolewa

zaka ya hayo mali kwa kutolewa bidhaa zenyewe au kima chake kwa njia ya pesa, kulingana na mahitaji ya mafakiri.

Vipi mfanyi biashara atafanya hisabu ya zaka ya mali ya biashara?

1. Atahisabu vitu vyote alivyonavyo katika bidhaa za biashara kwa kima cha wakati wa sasa.
2. Ataongeza pesa zote alizonazo, sawasawa iwe pesa zile alizitumia katika biashara ama hakuzitumia.
3. Aongeze vyote anavyodai watu katika madeni.
4. Aondowe chochote anachodaiwa.
5. Atoe Zaka kwa yatakayobakia (baada ya kufanya hivi vyote), nayo ni robi ushuri (2.5%)

Zaka inayowajibika kutolewa = (kima cha bidhaa za biashara + pesa + madeni anayodai watu – madeni anayodaiwa) x (kiwango cha kutolewa Zaka 2.5%).

- kuhisabu zaka za biashara hutizamwa mali ya zaka yaliko atazifafanua na azitie kima siku ile yakupasa zaka akijisaidia na orodha ya hisabu ya mali bila yakuzingatia faida au hasara katika hisabu ya faida na hasara

- Vitu viliyo tayarishwa kwa ajili ya kubebea mali kama mifuko au mikebe havitiwi kima pekeyake ikiwa havikununuliwa kwa ajili ya kuviuza pekeyake, ikiwa zitatumiwa kwa kuviuza kibiashara basi vitatiwa kima vikiwa hupita kima cha mali yale. ikiwa havizidi kwa kima kama karatasi za kukunjia hivingii katika kutuwa kima.

- kutia kima huwa kwa Mfanya biashara yeyote awe ni wakuuza jumla au rejareja kwa thamani ambayo aweza kununuliya mwisho wa mwaka kima cha mabadaliko Nacho hutofautiana na bei ya kuuza na kima cha kuuza sokoni au cha tarehe au nukuu.

- bei zikitofautiana wakati wa kupasa zaka na wakati wakuzitoa inazingatiwa yatapewa siku ya kupasa ni sawa zizidi ama zipunguwe.

Na kuhusiana na suala la kutoa zaka kwa bidhaa zinazo safirishwa kabla ya kuzipokea, zaka za bidhaa hizi zitamuhusu yule anayezimiliki. Na umiliki wake unapatikana kwa kuzipokea bidhaa iliyonunuliwa kwa maelezo ya kuwa ipo njiani. Ikiwa imenunuliwa kwa mfano makabidhiano ya msingi yawe katika bandari (gati) la muuzaji. Umiliki halisi utapatikana kwa kupokea shehena hiyo. Na ikiwa imenunuliwa na makabidhiano ya msingi yawe katika bandari (gati) la mnunuzi basi umiliki wa mali hii unapatikana na kwa kitendo cha kufika tu shehena ya mali hiyo katika bandari (gati)..

- mali ya biashara yakiwa ni ya pesa mbali mbali, au ni dhahabu au fedha basi hutiwa kima kwa kujuwa kiwango kinacho pasa kutowa kwa sarafu ambayo aitumia mfanya biashara na hilo ni kwa bei ilioko siku ya kupasa zaka.

- na mizigo ya biashara ambayo mwenye kununua alitangulizia kuilipia lakini hajapokea ile mizigo basi zaka zake hazimpasi mwenye kununua bali humpasa mwenye kuuza.

Zaka za malighafi yakutumika kwa sanaa na vyenye kusaidia

1. Ama malighafi ya kimsingi yaliyo tayarishwa kwa ajili ya sanaa kama chuma kwa ajili ya kutengeneza magari, na mafuta ya kutengeneza sabuni, inapasa kutolewa zaka kulingana na thamani ambayo zilo nunuliwa mwisho wa mwaka, haya vilevile ni kwa wanyama na nafaka na mimea na kama hivyo.

2. Vitu vya kusaidia ambavyo haviingi kwenye orodha za kufanyia vitu vya sanaa kama vitu vya kuchomea havina zaka ni kama mali thabiti.

3. Zaka za bidhaa zisokuwa za sanaa na ambavyo havijesha kutengezwa:

4. Hutolewa Zaka zisizokuwa za sanaa

Na ambazo hazijesha kutengenezwa, zaka za mali ya biashara kulingana na thamani yake kwenye yalivo hivi sasa mwisho wa mwaka

- Kukusanyika sababu nyengine ya zaka pamoja na mali ya biashara

Yakikusanyika pamoja na mali ya biashara mali mengine yakutolewa zaka kama mali yamakulima hutolewa zaka za mali ya biashara

Sampuli ya Mali Yasiyopaswa Zaka

- Mali yanayo toka baharini kama lulu, na marijani, na Samaki, ila yakiwa ni Mali ya kufanyia biashara hutolewa zaka za Mali ya Biashara.

- Mali yaliyo tayarishwa kuajirishwa kama majumba na magari hayana zaka, zaka zake ziko kwenye ijara lake likifikia kiwango cha zaka na kupitiwa na mwaka.

- Vyombo vya dharura zake kama gari na nyumba hayana zaka.

Kumiliki Nisabu

Je inashurutishwa kumiliki nisabu katika kipindi chote cha mwaka, mwanzo wa mwaka hadi mwisho wa mwaka? Ama yatosha kukamilika kwa nisabu mwanzo wa mwaka na mwisho wake? Ama mazingatio ni kukamilika kwa nisabu mwisho wa mwaka?

Mazingatio ni kukamilika kwa nisabu mwanzo wa mwaka na mwisho wake; kwa ugumu wa kuweka vipimo vya kipindi chote cha mwaka mzima, basi inazingatiwa mwanzo wa mwaka kwa kupatikana sababu ya kulazimika kutolewa kwa zaka, na mwisho wa mwaka kukamilika mzunguko wake, na wepesi kwa muislamu ni kujiwekea mda maalumu kama vile mwezi wa Ramadhani au mwezi wowote ule kuhisabu mali yake na kuitolea zaka.

Zaka ya Raslimali

Kinachotolewa zaka katika mali za biashara ni raslimali ambayo kwamba imekusudiwa kwa lengo la kununua na kuuza ili mtu apate faida, ama raslimali ambayo kwamba ni ya mali za kukaa hazizunguki katika biashara yaani si za kununuliwa ili ziuzwe, basi raslimali kama hii haihisabiwi wakati wa kuhisabu bidhaa za biashara wala haitolewi zaka, mfano wake ni kama makabati, na

jokofu/firiji ambazo zinahifadhi bidhaa za kuuzwa, na magari yanayobeba bidhaa, na vyombo vya kubebea bidhaa, na mfano wake.

Zaka za Hisa

Maana ya Hisa

Hisa.

Sehemu anayolipwa mtu baada ya kupatikana faida katika sehemu zilizo sawa kutokana na raslimali ya mtu aliyotowa kwenye shirika la umoja wa kuchanga

Mfano wake: Shirika la umoja wakuchanga lina raslimali Dolari milioni tatu, iligawanywa raslimali yake wakati wa kufunguliwa kwake vigawanyo elfu kumi, kila kigawanyo Dolari (300), kigawanyo hichi ndio hisa, na mwenye hisa ni mshiriki katika shirika kwa kiwango cha alichonacho katika hisa.

Hukumu ya kuzunguka kwa zaka ya Hisa.

Ni Mubah, Inaruhusiwa iwapo kazi ya shirika hilo si haramu, au haina mambo yaliyoingiliana na riba.

Namna ya kutoa zaka za Hisa

Idara ya kampuni itabeba jukumu lakuwatolea zaka kwa niyaba yao ikiwa imeelezwa hilo kwenye mpango wake wa kimsingi, au awe ametegemezea hilo Yule mwenye hisa

- Idara ya kampuni ikibeba jukumu la kutoa zaka kongamano la fiqhi la umoja wa mua'tamr wa kislamu kwamba zaka zimefungamanishwa na kapuni kwa kuizingatia kuwa ni mtu wakimazangatiwa likichukuliwa kutoka kwenye kaida ya kuchanganya iliyoko kwenye sunna takatifu kuhusu zaka za wanayama, na wamezieneza baadhi ya wanavioni wa fiqihi kwa mali yote kwa kuwa huzingatiwa mali ya wote wenye kuchangia ni kama mali ya mtu mmoja na hufardhiwa zaka kwa mazingatiwa haya kuhusu kiwango na kiyasi cha zaka na mfano wa hayo

- Msimamo wa jumhuri ya wenye ilimu nikutoishika kaida ya kuchangaya katika zaka za makampuni bali huangaliwa fungu la kila mwenye kushiriki peke peke.

Na ni muhimu kutaja kwamba mkutano wapili la kongamano la kiutafiti wakiilimu umefuata maoni ya jamhuri kwenye kadha haukushika kaida ya kuchangaya bali iliyatizama kila mali peke yake kwa hivyo ukapitisha yafuatato:

- Kwenye makampuni haya ambayo wanashiriki watu kadha hautizamwi mkusanyiko wa faida za kampuni bali huangaliwa kila yenye kumkhusu mwenye kushiriki pekeyake

- na niwajibu juu ya idara ya kampuni kuweka mbali hisa zisizopaswa na zaka kama hisa za waqfu ya mambo ya kheri, na hisa za makundi ya mambo ya kheri, na asili ya mali thabiti, ambavyo hayapaswi na zaka kama majengo, na maofisi na vyombo, na magari mahsusi na kampuni ikitowatolea zaka hapo itawalazimu wenye hisa kujitolea wenyewe kwa namna ifuatayo:

1. Hisa za makampuni za makulima hutolewa zaka zake kama zaka za nafaka na matunda.
2. Hisa za makampuni ya biashara hutolewa zaka zake, mali ya asili na faida zote, na hukisiwa hisa kwa kima cha sokoni wakati wakuwajibika zaka.
3. Hisa za makampuni ya sanaa hutolewa zaka zake faida safi wala sio vyombo vya kukodisha na majengo na mfano wake.
4. Akiuza mwenye hisa hisa zake wakati wa kupitiwa na mwaka yatakuswanya thamani ya mali yake, na atayatolea zaka, ama mwenye kunuwa atatolea hisa alizo nunuwa kwa namna ilivo tangulia.

Zaaka ya wanyama wa mifugo

Maana ya wanyama wa mifugo

Wanyama wa Mifugo

Ngamia, Ng'ombe, Kondoo na Mbuzi.

Hukumu ya Zaka ya Wanyama wa Mifugo

Ni lazima; kwa kauli ya Mtume (saw): (Hakuna mwenye ngamia, wala ng'ombe, wala kondoo na mbuzi, ambaye hatoi Zaka ya vitu hivi isipokuwa atakuja (mnyama huyu asiyetolewa Zaka) siku ya Kiama hali ya kuwa amenona sana, (Mnyama huyo) atampiga mtu wake kwa pembe zake, na atamkanyaga kwa kwato zake [Kwato: sehemu ya chini katika mguu wa mnyama anyotumia kukanyagia na kutembelea.], kila anapoisha wa mwisho anarudi tena wa kwanza, mpaka watakapohukumiwa watu wote) [Imepokewa na Muslim].

Masharti ya kuwajibika kwa mtu kutoa Zaka ya Wanyama wa Mifugo

1. Wanyama wawe wamekamilisha mwaka mzima wakiwa kwa mwenye kuwamiliki; kwa kauli ya Mtume(saw) : (Hakuna Zaka kwa mali yoyote mpaka ipitiwe na mzunguko mwaka) [Imepokewa na Ibn Maajah].

2. Awe ni mnyama wa kwenda malishoni; kwa kauli ya Mtume (saw): “Kwa kila ngamia wa kwenda malishoni, kwa kila ngamia arubaini (toa zaka) ibn labun mmoja” [Imepokewa na Nasaai].

Na ngamia anayekwenda malishoni: Ni yule ambaye chakula chake ni mimea ya ardhini, na nyasi zilizoruhusiwa – Nazo ni zile zilizomea kwa kujaaliwa na Mwenyezi Mungu bila kupandwa na mtu; ama ikiwa chakula cha mnyama huyo ni kile ambacho mfugaji anakipanda mwenyewe, basi mnyama huyo haihisabiwi

kuwa ni mnyama wa kwenda malishoni hivyo basi hatolewi Zaka mnyama huyo.

3. Awe ni mnyama aliyekusudiwa kufaidisha watu kwa Maziwa yake na kuongeza idadi kuzaa au kuzalisha, asiwe mwenye kubebeshwa Mizigo, na ngamia mwenye kubeba mizigo: Ni yule anayetumika kulima shamba au kunywesha Maji Ardhi au kubeba vyombo au kubeba mizigo mizito. Na ngamia mwenye kubeba mizigo hawajibiki kutolewa Zaka, kwasababu kwa hali hii anaingia katika mahitaji ya mtu ya ki-asili kama vile nguo. Ama akikusudiwa kwa lengo la kukodishwa basi Zaka yake itakuwa ni katika yale yanayopatikana kwenye malipo ya kukodishwa, pindi utakapokamilika mwaka.

4. Wawe wanyama wamefika nisabu ya kisheria ya zaka.

Nisabu ya kisheria ya zaka ya Wanyama wa Mifugo

Kwanza: Nisabu za ngamia na kiwango kinachowajibika mtu kutoa kwa kila Nisabu.

Kutoka kwa Anas Ibn Malik radhi za Mwenyezi Mungu zimfikie, kwamba Abubakar Swidiq radhi za Mwenyezi Mungu zimfikie alimuandikia: (Hii ni faradhi ya Zaka ambayo kwamba ameifaradhisha Mtume (saw) na wakaitekeleza waislamu, na ambayo kwamba Mwenyezi Mungu amemuamrisha Mtume wake (saw), kwa kila ngamia ishirini na nne na chochote kilichoko chini ya hapo katika mbuzi. Katika kila ngamia watano (atoe Zaka) mbuzi mmoja. Na wakifika ngamia ishiri na tano hadi thelathini na tano atoe binti makhaadhw mmoja [Binti makhaadhw: Ni ngamia wakike aliyekamilisha mwaka moja.] wa kike. Wakifika thelathini na sita hadi arubaini na tano atoe binti labun mmoja [Binti labun: Ni ngamia wakike aliyekamilisha miaka miwili.] wa kike. Wakifika arubaini na sita hadi sitini atoe hiqqah mmoja [Hiqqah: Ni ngamia wakike aliyekamilisha miaka mitatu.].

Wakifika ngamia sitini na moja hadi sabini na tano atoe jadh.a’ mmoja [Jadh-a’: Ni (ngamia wakike) aliyekamilisha miaka mine.]. Na ambaye hana isipokuwa ngamia wanne basi hana Zaka ya kutoa isipokuwa mfugaji mwenyewe akitaka kutoa, na wanapofika ngamia watano atatoa mbuzi mmoja [Wala hairuhusiwi katika kondoo au mbuzi anayetolewa isipokuwa kondoo aliyefikisha miezi sita, na mbuzi aliyefikisha mwaka mmoja..] “ [Imepokewa na Bukhari.].

Nisabu na zaka ya Ngamia

Idadi ya ngamia	kiwango kinachowajibika kutolewa Zaka
5 : 9	Mbuzi mmoja
10 : 14	Mbuzi wawili
15 : 19	Mbuzi watatu
20 : 24	Mbuzi wane
25 - 35	Binti makhaadhw (aliyefikisha mwaka)
36 - 45	Binti labun (ali efikisha miaka miwili)
46 - 60	Hiqqah (aliyefikisha miaka mitatu)
61 - 75	judh’a
76 - 90	Binti labun wawili
91 - 120	Hiqqah wawili
120:.....	Nakwakila ngamia 40 Binti labuni Na kwakila ngamia 50 Hiqqah

Pili: Nisabu za Ng’ombe na kiwango kinachowajibika kutoa kwa kila Nisabu.

Kutoka kwa Muadh Ibn Jabal radhi za Mwenyezi Mungu zimfikie asema: (Mtume (saw) alinituma kwenda Yemen, akaniamrisha nichukue (yaani Zaka kutoka kwa watu wa Yemen) kwa kila ng’ombe thelathini tabia’ mmoja [Tabii’ na Tabiia’: Ni ng’ombe aliyekamilisha mwaka mmoja.], na kwa

kila ng'ombe arubaini musinna mmoja) [Musinna: Ni aliyekamilisha miaka miwili.]” [Imepokewa na Abu Daud.].
Nisabu na zaka ya za Ng'ombe

Idadi ya ng'ombe	Kiwango kinachowajibika kutolewa Zaka
30 – 39	Tabii' (ng'ombe aliyefikisha mwaka mmoja)
40 – 59	Musinnah (ng'ombe aliyefikisha miaka miwili)
60 – 69	Tabii' wawili
70 – 79	Tabii' mmoja na Musinnah mmoja

Tatu: Nisabu za Kondoo na Mbuzi, na kiwango kinachowajibika kutolewa Zaka kwa kila Nisabu.

Imepokewa kutoka kwa Anas radhi za Mwenyezi Mungu zimfikie, kwenye Hadith iliyotangulia: (Na Zaka ya kondoo na mbuzi wanaokwenda malishoni ikiwa wamefikia arubaini hadi mia na ishirini ni mbuzi mmoja, wakizidi mia na ishirini hadi mia mbili watolewe mbuzi wawili, wakizidi mia mbili mpaka mia tatu watolewe mbuzi watatu, na wakizidi mia tatu basi kwa kila mia atoe mbuzi mmoja, na ikiwa mtu ana kondoo au mbuzi wanaokwenda malishoni lakini ni chini ya arubaini basi mtu huyu hana Zaka yakutoa, isipokuwa mfugaji akipenda mwenyewe kutoa) [Imepokewa na Bukhari.].

Nisabu na Zaka ya Kondoo na Mbuzi

Idadi ya kondoo au mbuzi	Kiwango kinachowajibika kutolewa Zaka
40 - 120	Mbuzi mmoja
121 - 200	Mbuzi wawili
201 - 300	Mbuzi watatu (na kila wakizidi mia anazidi mbuzi mmoja)

Sifa ya Mali yanayo wajibika zaka

Wajibu katika kutoa zaka ni zitokamane na mali ya katikati siyo yale yaliyo bora mno wala yalio maovu, ni wajibu wa msimamizi wa zaka atunze miaka yenye kupasa kwa kuwa hazitoshelezi duni ya hizo, kwa sababu ni kuwadhuru mafukara, wala hatukiwi ya mali juu yake kwa sababu ni kuwadhulumu matajiri, na vile vile hachukui mgonjwa na mwenyeila na mkubwa mkongwe, kwa sababu hamnufaishi fukara, kwa upande mwingine hamchukuwi wakuliwa aliyeonona aliye tayarishwa kuliwa, wala aliye mlezi mwenye mtoto wala mwenye mimba wala wenye kupendeza macho ambayo ni yale mali matukufu ambayo kuyachukuwa ni kumdhuru tajiri kwa kuwa mtume alisema **(Tahadharini na mali yao matukufu)** [Imepokewa na Bukhari]

Kuhusu kuchanyisha wanyama

Nao ni sambuli mbili

kuchanganya wanyama wenyewe

Nako nikuwa yale mali yameshirikiana, baina ya wawili katika kumiliki kwa kueneya kati mwao kiyasi chakuwa fungu la mmoja halijipambanui na la mwingine, na kuchangaya huku huwa kwa kurithi au kwa kununua

Sampuli ya pili kuchanganyisha kwa sifa

Nako nikuwa fungu la kila mmoja nilenye kulibaini kwa kujulikana na hukusanywa pamoja kwa ujirani tu.

Nako kwa sampuli zake zote mbili huyafanya mali hayo kuwa kama mali ya namna moja, mkusanyiko wake ukifikia kiwango, Na awe washirika wa wawili ni miongoni mwa wenye kupaswa kutoa zaka, ikiwa mmoja wao ni kafiri kutangamana hakusihi, wala hakuwi na athari, na hushirikiyana mali mawili kwenye kulala pamoja na kuishi na yashirikiyane kwenye kwenda malishoni wanakwenda pamoja na kurudi pamoja na kukamuliwa maziwa, na malisho na fahali wa kupiga awe ni mmoja, yakipatika masharti haya mali mawili huwa nikama mali ya namna moja,

kwa neno lake Mtume (saw) (Havikusanywi vilio tafauti wala haviwekwi mbali vilo pamoja kwa kuogopa kutoa zaka na yenye kuwa yawashirika wawili wataregeleyana kati mwao kwa usawa) [Imepokewa na Ibnu Khuzeymah]

kuchanganyisha kuna athari kuhusu kupasa zaka nakuto pasa, na hilo la husiana na wanyama tu.

Na mfano wa kukusanya kati ya walio mbali mbali

Ni watu wa tatu kila moja amiliki wanyama 40 wote ni mia na ishirini lau tungemzingatia kila mmoja peke yake wangepasa kutoa mbuzi watatu, lakini tukiwakusanya mbuzi wote hapasi ila mbuzi moja, hapa huwa wamekusanaya walio mbalimbali ili wasipaswe na mbuzi wa tatu bali mbuzi moja.

Na mfano wakuweka mbalimbali yaliyo pamoja

Ni mtu akawa na mbuzi arubaini akija mwenye kukusanya zaka akawaweka mbali mbali ishirini ishrini, ili wasichukuliwe zaka kwa kutofikia kiwango

Aina nyengine za zaka

Zaka ya madeni

Deni

Mali ambayo ni lazima kulipwa na mtu aliyechukua mkopo.

Hukumu ya zaka ya madeni yanayowajibika kulipwa na mtoaji zaka.

Ikiwa mtu ana deni kiwango chake chafika nisabu au kiko chini ya nisabu basi deni hili halimuwajibishi mtu huyu kutoa zaka. Na

ikiwa deni halipunguzi nisabu basi atatowa kutoka kwa mali yake kiwango cha deni hilo, na atowe zaka katika mali iliyobaki.

Mfano: Ikiwa mtu ana (Dolari 10000), na deni (anadaiwa) (Dolari 10000), basi haimlazimu kutoa zaka; kwasababu deni hilo limemaliza nisabu, na vile vile ikiwa deni ni (Dolari 9950), basi deni hili linapunguza nisabu hivyo basi hawajibiki kutoa zaka, ama ikiwa deni lake ni (Dolari 4000), basi atapunguza kutoka kwa mali yake kiwango cha deni hilo, na itabakia na (Dolari 6000) ambazo zinawajibika kutolewa zaka

Isipokua achukue mtu deni na asitumie kwa lengo la kibiashara, kama mtu anunue nyumba kwa njia ya kulipa kidogo kidogo (hire purchase) au atumie deni kwa kufanya miradi ambayo inaokadiriwa kwa mamilioni ya pesa, huenda akaamua mmoja wa wafanyi biashara kupanua biashara yake, na kunua kutoka kwa pesa hizo jambo la kuzalisha, je deni hilo lilo zalisha mali itaangusha zaka?

Kusema hizo ni kupotea mali inaopaswa kutoa zaka kwa mafukara, pia inamaana kua wafanyi biashara wa leo hawaruhusiwi kutoa zakaana limemelizika kungamao lilofanywa kuweit mwaka wa 1409 hijri sawa na 1989 Miladi kwa yanayofuata:

Hukumu ya zaka ya madeni yanayostahiki mtoaji zaka kutoa.

1. Ikiwa kuna udhuru wa kutolipwa deni, kama vile kufilisika kwa anayedaiwa, au ni mkaidi katika kulipa, halazimiki hapa mwenye kudai kutoa zaka kila mwaka, isipokuwa atatoa zaka mwaka mmoja tu pale atakapolipwa.

2. Ikiwa hakuna udhuru wowote wa kulipwa deni, kama vile awe anayedaiwa si mzito wa kulipa, na ametia nia kulipa, basi hapa yamlazimu mtu kutolea deni hili zaka kila mwaka; kwasababu iko katika hukumu ya vitu alivyonavyo.

Zaka ya shahada na stakbadhi za viashirio vya umiliki au kima cha pesa

Shahada ya kiashirio cha umiliki au kima cha pesa.

Ni shahada au stakbadhi inayowalazimu watoaji shahada kumpatia aliyobeba shahada hio kiasi cha pesa zilizo tajwa wakati akistahiki kupewa, pamoja na kutoa faida ya masikizano iliyo sawa na kima cha kutajwa katika shahada hiyo.

Na hii ni riba iliyowazi kabisa na ni haramu; kwasababu deni hili limeambatanishwa na faida, basi hizi shahada kwa ujumla hazifai; kwa sababu ni deni pamoja na faida waziwazi, basi ni juu ya kila anayehusika na mambo haya kuomba toba kwa Mwenyezi Mungu U.

Hukumu ya zaka ya shahada za viashirio vya umiliki au kima cha pesa, na kiwango cha kutolewa zaka.

Zaka ya shahada ya kiashirio cha umiliki au kima cha pesa inachukuwa hukumu ya zaka ya deni, basi inawajibika kutolewa zaka pale inapofikia nisabu yenyewe, au pale inapochanganywa na anavyomiliki mwenye mali katika pesa zake au bidhaa za biashara, na ikakamilisha mwaka mzima, basi itatolewa robo ushuri. Na ikiwa shahada hizo haziwezi kuvunjwa kubadilishwa pesa ila baada ya muda fulani, basi bado zaka yake ipo pale pale, lakini itatolewa zaka wakati wa kuvunjwa kubadilishwa pesa kwake kwa kila mwaka uliyopita.

Zaka ya malipo ya ziada ya mwisho wa kazi na malipo ya ziada ya uzeeni na mishahara ya uzeeni

Malipo ya ziada ya mwisho wa kazi

Ni kiwango cha pesa kinachokatwa kutoka kwa mfanya kazi, anastahiki mfanyakazi kutoka kwa muajiri wake mwisho wa kuacha kazi kwa mujibu wa kanuni na nidhamu, yanapotimia masharti yaliyowekwa kwa jambo hili.

Malipo ya ziada ya uzeeni

Ni kiwango cha pesa kinachokatwa. Inatolewa na serikali au mashirika maalumu kupewa wafanyikazi au mfanyikazi anayehusika na kanuni za bima ya jamii, ikiwa mtu huyu hakukamilisha masharti yanayohitajika kwake ili kupata mishahara ya uzeeni.

Mshahara wa uzeeni

Ni kiwango cha pesa anachostahiki kupewa mfanyikazi wa serikali au shirika maalumu kwa kila mwezi, baada ya kumaliza miaka yake ya huduma ya kazi kulingana na kanuni na nidhamu, ikiwa ametimiza masharti yanayohitajika.

Hukumu yake.

Hamlazimu mfanyikazi kutoa zaka mda wake wote anaofanya kazi kwa ajili ya malipo haya ya mwisho, kwa kukosekana umiliki uliyokamilika ambao kwamba ndio sharti la mtu kuwajibika kutoa zaka, kwa maana mfanyikazi huyu hawezi kutumia pesa hizo ndani ya kipindi chake cha kufanya kazi, wala hana haki yoyote ya umiliki wa pesa hizo katika kipindi chake cha kazi.

Pesa hizi inapopitishwa sheria ya kuhisabiwa na kupewa mfanyikazi zote kwa pamoja, au kupewa kwa kipindi cha mizunguko fulani (kama kila mwezi hivi) hapa itakuwa ni mwenye kumiliki mali hii kiukamilifu, na atatoa zaka kile atakachopata miongoni mwa hizo pesa (alizopata kwa mara moja) zaka ya mali yakufaidisha.

Zaka za mali zinazo kodishwa

Mali zinazi kodishwa

Kila kilicho andaliwa kwa ajili ya kukodishwa na sio andaliwa kwa ajili ya biashara katika vitu venyewe hasa, kama majengo na magari na viwanda vinavo zalisha

Wamekubaliana wanavyoni kwaba hakuna zaka ya vitu hiyo, na zakae zinatolewa zaka ya faida yake inayopatikana inajumushwa na nisabu na mwaka kwa kile anachomilili katika pesa na mali ya biashara na atatowa robo ya fungu lakumi 2.5% zaka yake ni kama zaka ya pesa

Zaka ya mali ya bima inayotolewa na mfanyikazi.

Mali ya bima

Pesa ambazo mfanyikazi anazitanguliza kwa mwenye kazi kwa mkataba (yaani mfanyikazi hachukuwi pesa hizi- zinakaa kwa mwenye kazi ili mfanyikazi apate huduma fulani pindi anapokumbwa na matatizo).

Haimlazimu mfanyikazi kuitolea zaka; kwasababu haimiliki mali hii, hivyo basi hajapata umiliki uliokamilika, ambao ni sharti ya mtu kuwajibika kutoa zaka.

Zaka ya haki za Hisia

Haki za Hisia

Ni utawala wa mtu juu ya kitu kisichonekana na kushikwa, sawa kiwe kitu kile ni matokeo ya juhudi yake ya kiakili, kama vile haki ya mwandishi katika vitabu vya mambo ya sanyansi na adabu, ama uvumbuzi wa kitu katika viwanda,. Ama matunda ya harakati za biashara alizofanya mwanabiashara ili kuwavutia wafanyikazi, kama katika jina la biashara na nembo za biashara.

Hukumu ya Zaka ya haki za Hisia.

Haki za hisia zimekuwa katika ada ni zenye kima cha mali inayotambulika kisheria, basi inafaa kuitumia haki hii kulingana na mipaka ya kisheria, nacho ni kitu cha kuhifadhi hadhi ya mtu haifai kuiendea kinyume.

Wala haimlazimu mtu kutoa Zaka katika haki ya uandishi na uvumbuzi wa kitu, kwa kule kukosekana masharti ya mtu kuwajibika kutoa Zaka, lakini inapokuwa ni machumo ya pesa itabidi kwa anayepokea machumo haya kuchukua hukumu ya mali

ya kufaidisha [Qadhwaayaa fiqhiyatu muaa'swirah Dr: Swallaah Asswaawy; uk. 60 na za mbele yake.].

Zaka ya malipo ya kibaruwa, mishahara, na faida ya kazi za mtu binafsi

Malipo ya kibaruwa na mishahara

Kile anacholipwa mfanyikazi kulingana na kazi atakayofanya.

Hukumu yake.

Mali haya hayana zaka wakati ya kuyakabidhi bali hukusanya na mali mengine ya mtu yanayo wajibika kutolewa zaka ikiwa yatafikia kiwango na kupitiwa na mwaka basi atayatolea zaka yote na mali ya faida katikati ya mwaka atayatolea zaka mwisho wa mwaka japokuwa mali yote hayatakuwa ya mepitiwa na mwaka madamu yale mali yake mingine ya mefikia kiwango na kupitiwa na mwaka kwa jumla. Na kiwango cha kutolewa Zaka ni robo ushuri (2.5%).

Zaka ya Mali Haramu

Mali ya Haramu

Kila mali iliyokatazwa na sheria kuichuma, au kuitumia, sawa uharamu wake ni kule kupatikana madhara au uchafu kama maiti na tembo, ama uharamu wake kwa sababu ya tumo lake ama kuchukuwa mali bila ya ruhusa ya mwenyewe, au kuchukuwa kwa njia isio kubalika kisheria hata kama ataridhika kama vile riba au hongo.

Hukumu ya Zakka ya mali haramu

Mali iliyo haramu yenyewe- kama mali iliyochumwa kutokana na biashara ya tembo/pombe, na nguruwe – haifai kutolewa Zaka, na vile vile mali iliyo haramu kwa kusababishwa na jambo fulani lililotokea kinyume na sheria – kama mali ya kuibwa; kwasababu ya kukosekana umiliki wamali hayo, ambao ni sharti ya kuwajibika kutowa zaka. na endapo anapo imiliki mali hiyo

mwenyewe itampasa kutoa zaka mwaka mmoja hata kama amepitiwa na miaka kwa rai iliochaguliwa

Na mwenye kumiliki mali ya haramu na asimregeshe mwenyewe na akatoa kiwango katika mali hiyo, dhambi itabaki vile vile na alilicho kitoa ni sheria amempasa kufanya hivyo, na haizingatiwi alichokitoa kua ni zaka, na dhima yake itabaki vile vile isipokua amregeshe mwenyewe, au atoe sadaka ikiwa ameshindwa kujua mwenyewe

Maelekezo (Jinsi ya kutumia mali haramu)

a) Anayekusanya mali haramu kwa makosa aliyofanya kwenye njia ya kuichuma hafai kuiliki mali hayo hata ikawa umepita mda mrefu kiasi gani, na inamlazimu kuirudisha kwa mwenyewe, au kwa aliorithi - ikiwa anamjua-, akishindwa kumjua inamlazimu aitumie mali hayo katika mambo ya kheri; ili amalize mali hayo, na akusudie kwamba anamtolea sadaka mwenye mali.

b) Anapolipwa mtu pesa kwa kufanya kazi iliyo haramu basi mwenye kulipwa anafaa kuitumia katika mambo ya kheri, wala asiirudishe kwa aliyempa; kwa vile kumrudishia itakuwa ni kusaidiana katika mambo maovu.

c) Hairudishwi mali haramu kwa mtu aliyechukua kwake ikiwa anajua kwamba anashughulika na mambo yaliyo kinyume na sheria ambayo yamesababisha uharamu wa mali yake, kama vile faida za riba; bali pia utazitumia katika njia za kheri.

d) Ikishindikana kuirudishwa mali haramu yenyewe, inamlazimu mtu huyu kurudisha mali mfano wake; au kima chake kwa mwenyewe ikiwa anamjuwa, ikiwa hamjuwi ataitumia hiyo iliyo mfano wa aliopata, au kima chake katika njia ya kheri, na aikusudie kwamba ni sadaka anamtolea mwenye mali

[Qadhwaayaa fiqhiyatu muaa'swirah Dr: Swallaah Asswaawy; uk. 61 na za mbele yake.]

e) ikishindikana kuregesha mali ya haramu yenyewe itampasa kuregesha mfano wake au thamani yake kwa mwenyewe akimjua, venginevvyo mfano wake au kima chake katika mambo ya kheri, na akusudie sadaka hio kwa mwenyewe

Wanaostahiki kupewa Zaaka na kutowa Zaaka

Wanaostahiki kupewa Zaka

Ni wale ambao kwamba wanastahiki kupewa Zaka, nao watu aina nane ambao kwamba Mwenyezi Mungu U Amewahisabu katika kauli yake: {Sadaka hupewa (watu hawa): - Mafakiri na Masikini na Wanaozitumikia na Wanaotiwa nguvu nyoyo zao (juu ya Uislamu) na katika kuwapa Ungwana watumwa na katika kuwasaidia wenye deni na katika (kutengeneza) mambo aliyoamrisha Mwenyezi Mungu na katika (kupewa) Wasafiri (walioharibikiwa). Ni faradhi inayotoka kwa Mwenyezi Mungu, na Mwenyezi Mungu ni Mjuzi (na) Mwenye hikima} (At-Twba – 60).

1. Mafakiri

Mafakiri

Ni wingi wa fakiri, naye ni yule ambaye hawezi kujitosheleza mahitaji yake ya dharura na mahitaji ya aliyechini yake, katika chakula na kunywa na mavazi na makazi.

Na yuwapewa katika Zaka kitakachomtosha yeye na familia yake kipindi cha mwaka mzima.

2. Masikini

Masikini

Ni wingi wa masikini, naye ni yule ambaye kwamba anapata nusu ya mahitaji yake, au zaidi ya nusu, kama yule ambaye ana mia moja, na anahitaji mia mbili. Na anapewa mtu kama huyu kiasi kitakachomtosha sawa na mahitaji yake na familia yake kwa mda wa mwaka mzima kutoka katika Zaka.

3. Wanaotumikia Zaka

Wanaotumikia Zaka

Wale ambao kwamba wanakusanya Zaka kwa idhini ya viongozi, na wanachukua jukumu la kugawa Zaka hiyo kwa wanaostahiki kupewa.

Na watapewa katika mali ya zaka kiyasi ya ujira wao na kazi yao hata kama wako nauwezo, kwa sababu ameacha kazi yake kwa ajili ya kazi hii, isipokuwa kama walipwa na serekali basi hawatopewa zaka, na huhisabiwa ni wenye kukusanya zaka kila anae shughulika, anaye kusanya na anaye andika na anelinda na anaegawanya wote hawa wanasahiki kupewa zaka

Kupewa Zaka wanaoitumikia Zaka

Anapewa zaka mwenye kukusanya zaka na mwenye madeni hata kama ni matajiri, na mwenye uwezo wakufanya kazi ikiwa amejishughulisha nakutafuta ilimu ya kisheria na ikawa hana mali, kwa sababu kutafuta ilimu ni jihadi katika njia ya mwenyezi mungu, na vile vile mwenye kupigana jihadi na wanaotiwa nguvu nyoyo zao kwa ajili ya kusilimu. ama mwenye kukaa nakufanya ibada na akacha kufanya kazi hali yakuwa anaweza kufanya kazi huyu hatapewa zaka kwa sababu ibada faida yake ya mrudia yeye mwenyewe tafauti na mwenye kutafuta ilimu. { Enyi mlio amini! Toeni katika vile vizuri mlivyo vichuma, na katika vile tulivyo kutoleeni katika ardhi. Wala msikusudie kutoa vilivyo vibaya, hali nyinyi wenyewe msinge vipokea ila ingekuwa mmefumba macho. Na jueni kwamba Mwenyezi Mungu ni Mwenye kujitosha na Msifiwa. Shet'ani anakutieni khofu ya ufakiri na anakuamrisheni mambo machafu. Na Mwenyezi Mungu anakuahidini msamaha na fadhila zitokazo kwake. Na Mwenyezi Mungu ni Mwenye wasaa, Mwenye kujua. } [Al-Baqara: 267-268]

4. Waliosilimu wanaotiwa nguvu nyoyo zao juu ya Uislamu. wanaotiwa nguvu nyoyo zao juu ya Uislamu.

Viongozi wanaoheshimika katika jamii yao, kwa wanaotarajiwa kwamba kupewa kwao kunaweza kuwa sababu ya kusilimu, au kuzuia shari zao, au kutia nguvu imani zao, au kuwakinga waislamu dhidi ya maadui zao miongoni mwa maadui zao. Na wanapewa Zaka kwa kiwango ambacho kitafikisha kwao kutiwa nguvu nyoyo zao.

5. Watumwa ili waachwe huru Watumwa ili wa achwe huru

Mtumwa, na Mukaatib: ni Yule Mtumwa alie andikiyana na bwanake amlipe pesa ili ajikomboe nafsi yake na utumwa, huyu atapewa zaka kulipia deni lake walilo andikiyana

Ili awe huru kila mmoja miongoni mwao kuweza kufanya harakati za kimaisha, na awe ni kiungo chenye manufaa kwa jamii, na atulizane vizuri katika kumuabudu Mwenyezi Mungu kiukamilifu, na hapa pia inaingia kuwakomboa mateka wa kivita waliotekwa nyara miongoni mwa waislamu.

6. Wenye kudaiwa madeni.

Wenye kudaiwa madeni.

Wingi wa mwenye kudaiwa madeni, naye ni yule anayefaa kulipa deni.

Na wenye kudaiwa madeni wako sampuli mbili:

Ya kwanza: Ni yule mwenye deni linalomuhusu yeye mwenyewe, basi anapewa katika Zaka kitakacho kamilisha kulipwa kwa deni lake ikiwa ni fakiri.

Ya pili: Ni aliye na deni kwasababu ya kuleta suluhisho kati ya makundi mawili ya waislamu, basi anapewa katika Zaka kitakacho kamilisha deni hilo, hata kama ni tajiri.

7. Kwa njia ya Mwenyezi Mungu

Kwa njia ya Mwenyezi Mungu

Wale wanaopigana jihadi kwa njia ya Mwenyezi Mungu.

Watu hawa hupewa kinachowatosha katika jihadi kwa njia ya Mwenyezi Mungu.

Na inaingia ndani yake mambo mengi katika mambo ya kulingania dini ambayo yanahisabiwa kuwa ni jihadi kwa njia ya Mwenyezi Mungu na wala hayakupata katika sadaka kitakachosimamia harakati zake.

8. Msafiri (Alioharibikiwa).

Msafiri (Alioharibikiwa)

Msafiri ambaye kwamba amekatikiwa na safari yake wala hakubakia na chochote katika mali.

Anapewa katika Zaka kitakachomfikisha kwao, hata kama huko kwao ni tajiri.

Mambo yanayofaa kuzingatiwa

1. Zaka haitolewi kwa watu ambao hawako katika makundi haya yaliyotajwa, hata kama ni kwa lengo la kufanya wema na hisani, kama vile kujenga msikiti, na madrasa, na mahospitali/zahanati, na mengineo katika mambo ya kheri na ambayo kwamba waweza kuyafanya katika sadaka.

2. Sio lazima kufanya uchambuzi wa kina kwa haya makundi manane yaliyotajwa wakati wa kutoa Zaka, bali yaruhusiwa kutoa kwa kundi lolote kati ya haya makundi manane.

Wale ambao hawafai kupewa Zakah.

1. Matajiri, na watu wenye nguvu nauwezo wa kukidhi mahitaji yao.

Kwa kauli ya Mtume (saw): (Wala hakuna fungu la kupewa tajiri, wala mtu mwenye nguvu anayechuma) [Imepokewa na Abuu Daud.].

2. Walio asili yako baba na mama, na walio vizazi vyako mototo, na mke, ambao ni jukumu lako kuwalisha.

Haifai kumpa Zaka muislamu ambaye ni jukumu lako wewe kumlisha, kama vile baba, mama, babu, nyanya, watoto, na wajukuu; kwasababu kuwapa Zaka watu hawa kutawatosheleza wao kula kwao ambako ni jukumu lako juu yao, hivyo basi kuondosha jukumu la kuwalisha, na hatimaye yarudi kutoa faida ya Zaka kwako mwenyewe, kama kwamba umejipa Zaka mwenyewe.

3. Makafiri wasiotiwa nguvu

Haifai kuwapa Zaka makafiri ikiwa simakusudio kuwatia nguvu, katika uislamu kwa kauli ya Mtume (saw): (Huchukuliwa kutoka kwa matajiri wao, na kupewa mafakiri wao) [Imepokewa na Bukhari.].

Yaani: Matajiri wa kiislamu na mafakiri wao pasina kuwapa wasiokuwa wao, na kwasababu miongoni mwa makusudio ya Zaka ni kuwatosheleza mafakiri wa kiislamu, na kuzidisha mapenzi na udugu kati ya w jamii ya kiislamu, na hivi haifai kwa makafiri.

Kupewa Zaka wanaoitumikia Zaka

Anapewa zaka mwenye kukusanya zaka na mwenye madeni hata kama ni matajiri, na mwenye uwezo wakufanya kazi ikiwa amejishughulisha nakutafuta ilimu ya kisheru na ikawa hana mali, kwa sababu kutafuta ilimu ni jihadi katika njia ya mwenyezi mungu, na vile vile mwenye kupigana jihadi na wanaotiwa nguvu nyoyo zao kwa ajili ya kusilimu.ama mwenye kukaa nakufanya ibada na akacha kufanya kazi hali yakuwa anaweza kufanya kazi huyu hatapewa zaka kwa sababu ibada faida yake ya mrudia yeye mwenyewe tafauti na mwenye kutafuta ilimu.{ Enyi mlio amini! Toeni katika vile vizuri mlivyo vichuma, na katika vile tulivyo kutoleeni katika ardhi. Wala msikusudie kutoa vilivyo vibaya, hali nyinyi wenyewe msinge vipokea ila ingekuwa mmefumba macho. Na jueni kwamba Mwenyezi Mungu ni Mwenye kujitosha na Msifiwa. Shet'ani anakutieni khofu ya ufakiri na anakuamrisheni mambo machafu. Na Mwenyezi Mungu anakuahidini msamaha na fadhila zitokazo kwake. Na

Mwenyezi Mungu ni Mwenye wasaa, Mwenye kujua.} [Al-Baqara: 267-268]

4. Aali zake Mtume (saw) (Aalu Nnabiy: jamaa za mtume ni baniy Haashim)

Haifai kuwapa Zaka Aali zake Mtume ﷺ kwasababu ya utukufu wao, kwa kauli ya Mtume (saw): (Hakika hii Zaka ni uchafu wa watu (unaosafishwa), kwa hivyo haifai kupewa Muhammad, wala Aali ya Muhammad) [Imepokewa na Muslim.].

5-Vijakazi vya Jamaa zake Mtume (saw)

Nao ni watumwa ambao kwamba wamewachwa huru na Jamaa zake Mtume (saw); kwa Hadit: (Hakika ya Zaka sio halali kwetu, na hakika watumwa wa watu ni miongoni mwao) [Imepokewa na Tirmidhi.].

Yaani: Hukumu ya watumwa hao ni kama hukumu ya wenye kuwamiliki, hivyo basi ni haramu kupewa Zaka watumwa wa Bani Hashim.- Vijakazi vya Aali zake Mtume (saw)

6. Mtumwa anayemilikiwa

Haifai kupewa mtumwa Zaka, kwasababu mali ya mtumwa ni katika milki ya bwana wake, hivyo basi akipewa Zaka itakwenda kwa bwana wake, na kwasababu jukumu na kulishwa kwake ni la bwana wake. Na imevuliwa kutoka hukumu hio Almukataba (mtumwa alioandikana mkataba na bwana wake), kwani wao hupewa Zaka kiwango kitakacholipa deni la mkataba wao, na mfanyikazi wa kukusanya Zaka – pia- akiwa ni mtumwa anayetumikia Zaka atapewa Zaka, kwasababu ni kama malipo, na mtumwa anafaa kuajiriwa kwa ruhusa ya bwana wake.

Kutoa Zaka

Wakati wake

Ni lazima kutowa zaka kwa haraka inapo fika wakati wakuwajibika kwake pamoja nauwezo wakufanya hivyo, na haifai kuichelewesha kutoa iwajibikapo kutolewa ila kwa dharura, kama

vile mali kuwa mbali na mji wake au mfano amefungwa na mfano wa hayo.

na dalili ya kuwajibika kutoa kwa haraka ni kwa neno lake Mwenyezi Mungu {**Na toeni haki yake siku ya kuvunwa kwake**} [Al-an'aam 141]

Na kwa neno lake U { **Na simamisheni Swala na toeni Zaka, na mti'in Mtume ili mpate kurehemewa.**} [Al-nnuur 56]

Na amri yatakikana kutekeleza kwa haraka bila ya kuchelewesha **Hukumu ya kutoa zaka Mapema**

Inafaa kutanguliza kutoa zaka kwa miaka miwili au chini ya hapo, ikiwa imefikia Nisabu yakutolewa zaka Wakati wakuitanguliza kwake.

Sehemu ya kutoa Zaka

Ubora ni kutoa zaka katika mji ambao ndipo mali yalipo, lakini inafaa kusafirisha zaka zake kupeleka mji wakaribu au wambali kwa haja, mfano ukawa mji wambali watu wake ni mafukara zaidi, au mtu awe ana jamaa zaka mafukara katika mji ule kama mafakiri wa mji wake, kwa sababu kuwapatia mafukara ambao ni jamaa zake kuna maslahi, na kwake itakuwa ni sadaka na kuunga kizazi na kauli hii ya kufaa kusafirisha zaka ndio kauli sahihi kwa kuenea neno lake mwenyezi mungu {**Wa kupewa sadaka ni mafakiri na masikini na wanao zitumikia, na wakutiwa nguvu nyoyo zao, na katika kukomboa watumwa, na wenye madeni, na katika njia ya Mwenyezi Mungu na Mwenyezi Mungu ni Mwenye kujua Mwenye hikima.**} [Tawba 60] Yaani mafakiri na masikini wakila sehemu.

Mali yanayofaa kutolewa zaka na yasiyofaa kutolewa

Mali yanayo tolewa zaka ni mali ya kati na kati sio mali ya hali ya juu wala mali mbaya, haimlazimu kumtoa mnyama aliemnono au mwenye mimba au dume katika wanyama, wala tende nzuri, isipokua akiridhia kwa jambo hilo na akaridhia nafsi yake.

Kama vilevile hafai kutoa kitu kibovu na kuacha kizuri, isipokua mali yake yote yawe ni mbaya, na wanyama wake wote wawe ni wagonjwa, hapo inafaa kutoa mmoja wao.

Amesema Mwenyezi Mungu { Enyi mlio amini! Toeni katika vile vizuri mlivyo vichuma, na katika vile tulivyo kutoleeni katika ardhi. Wala msikusudie kutoa vilivyo vibaya, hali nyinyi wenyewe msinge vipokea ila ingekuwa mmefumba macho. Na jueni kwamba Mwenyezi Mungu ni Mwenye kujitosha na Msifiwa.} [Al-Baqara: 267]

na katika hadhithi (Hatolewi zaka mnayama mkongwe [harim: mnyama aliomzee.]. wala tongo[mwenye aibu: mwenye amabaye hakubaliwi katika mauzo.]. wala dume [mbuzi dume ambae hajafikia umri wa kibeberu wala hana manufaa yoyote wala hana kizazi.]. ila anapotaka mwenye kutoa zaka) [Imepokewa na Bukhari.].

Na Amesema Mtume (saw) Kumwabia Muadh: (Tahadharini na mali yao matukufu) [Imepokewa na Bukhari.].

Maelekezo

1. Inampasa kwa mwenye kutoa zaka kuwatafuta wanaostahiki kupewa zaka, wala asiwape wasio stahiki kwa neno lake mtume s.a.w (hapana bahati kwa tajiri wala mwenye nguvu za kutafuta) [Imepokewa na Abuu Daud.].

2. Na mwenye kutoa zaka afanye bidii kumtafuta anaestahiki kupewa zakaa na mwenye haja, na kila zinapozidi sifa nyengi kwa mtu kwa anaestahiki kupewa zakaa basi anastahiki zaidi kupewa zakaa kama kua ni fakiri katika jamii yako, au fakiri anaetafuta ilimu na mfano wa hao

Anaestahiki zaidi kupewa Zaka

Inaetaka kutoa zaka afanye bidii kutafuta anaestahiki kupewa zaka na anaekuwa na haja zaidi na kila alie kusanya sifa za kupewa zaka huyo ndie anaestahiki kupewa zaka. Kama jamaa alie fakiri, au mwanafunzi fakiri, na kadhalika.

Mambo muhimu katika Zaka

Kima cha kutolewa Zaka

Asili ya Zaka ni kutoa kitu asili (chakula) katika kilichowajibika kutolewa, lakini yaruhusiwa ikiwa kuna haja au maslahi yanayokubalika kutoa kima chake.

Mahusiano ya Serekali na Zaka

Asili ya Zaka ya mali ni kazi ya mtawala, wala hawaachiwi wanaotoa Zaka na watu binafsi kujifanyia vipimo, basi utawala ukizembea katika jukumu hili itakuwa jukumu ni kwa mtu mwenyewe binafsi (kuangalia utekelezaji wake wa Zaka).

Kuzalisha mali ya Zaka kwa maslahi ya wanaostahiki kupewa Zaka.

Yaruhusiwa kuzalisha mali ya Zaka kwa miradi yenye manufaa yanayorudi kwa wanaostahiki Zaka hiyo, ikiwa hakuna umuhimu wa haraka wa kutumia mali hayo unaopelekea matumizi ya mara moja.

Je katika mali kuna haki isiyokuwa Zaka kwa mfano kama ushuru?

Zaka ni haki ya mzunguko iliokadiriwa katika mali, na ambayo ni lazima wa kutolewa ulazima wa asili ya mali kwa wanaoweza.

- Na katika mali kuna haki nyengine isiyokuwa Zaka, ambayo imejitenga kwa kuwa ni yenye kutokea ghafla, wala haikupimwa kwa kiwango maalumu, wala si yenye kudumu hali yake kama kudumu kwa Zaka, nayo haiwajibiki kwasababu ya mali, bali inawajibika kwasababu nyenginezo, na mali ni sharti ya kuwajibika kwake, na mfano wake ni kulisha wazazi wawili, na jamaa wa familia, na mke, na kuondosha madhara wakati wa matatizo, ikiwa haitoshi kufanya haya mali yalioko katika hazina ya serikali ya kislamu.

- Ushuru hautoshi hata kama itakuwa kiwango sawa na Zaka, kwa maana Zaka ni ibada miongoni mwa ibada, na ushuru ni jukumu la kikanuni, wala mojawapo haitoshelezi nyengine.

Zaaka ya fitri

Maana ya zaka za fitri

Zaka ya fitri

Zaka aliyoifaradhisha Mtume (s.a.w) wakati wa kufungua katika kumalizika kwa mwezi wa Ramadhan.

Na imeitwa Zaka ya fitri kwasababu inawajibika pale mtu anapofungua kwa kumalizika mwezi wa Ramadhani.

Hukumu ya Zaka ya Fitri

Zaka ya Fitri ni lazima kwa kila Muislamu anayemiliki siku ya Idi na usiku wake pishi ya chakula cha ziada ya chakula chake cha siku na cha familia yake (nayo ni karibia kilo mbili na nusu).

Na yamlazimu mwenye kutoa Zaka ajitole Zaka nafsi yake, na mke wake, na wale ambao ni jukumu lake kuwalisha, hata mtoto alioko kwenye tumbo la mamake. Na dalili ya kuwajibika kwake ni ilivyopokewa kutoka kwa Ibn Umar radhi za Mwenyezi Mungu zimefikie asema: (Ameifaradhisha Mtume (s.a.w) Zaka ya Fitri Pishi moja ya tende, au Pishi moja ya Shayir (aina ya nafaka) kwa mtumwa na muungwana, na mume na mke, na mdogo na mkubwa katika waislamu, na akaamrisha itolewe kabla ya watu hawajatoka kwenda kuswali (Idd) [Imepokewa na bukhari na muslim.]).

Tende

Ngano

Wakati wa kutolewa Zaka ya Fitri

Wakati bora wa kutoa zaka za fitri ni kutoa siku ya idd baada ya kutokeza kwa alfajiri na kabla ya swala ya Idd na yaruhusiwa kutanguliza kuitoa kwa siku moja au siku mbili kabla siku ya Idd; kwa utkelazaji wa maswahaba. Wala haifai kuichelewesha hadi baada ya swala ya Idd; kwa Hadith ya Ibn Umar iliyotangulia: **“Na akatuamrisha tuitoe kabla ya watu kutoka kuswali (Iddi)”** Na katika Hadith ya Ibn Abbas t: **“Atakayeitoa kabla ya swala basi ni Zaka inayokubaliwa, na atakayeitoa baada ya swala basi ni sadaka miongoni mwa sadaka”** [Imepokelewa na abi daud.].

Kiwango cha kutolewa Zaka ya Fitri

Pishi moja [Pishi ni sawa na kilo mbili na gramu arubaini (2.040 grms).]. kwa kila mtu, na kiwe ni chakula cha binadamu (kula) kama mchele, na tende, na ngano, kwa Hadith ya Abu Saii'd Alkhudhry radhi za Mwenyezi Mungu zimfikie asema: **(Ilikuwa**

tunatoa katika wakati wa Mtume (s.a.w) siku ya Fitri pishi moja ya chakula”. Na akasema: “Na kilikuwa chakula chetu ni Shayir (aina ya nafaka), na zabibu, na aqitwu (Maziwa yaliyokaushwa) [Aqtw: Maziwa yaliyokaushwa.]. na tende) [Imepokewa na Bukhari]..

Na pishi ni sawa na 3.25kg kulingana na dhehebu la hanafia, ama jumhuri ya wanavyoni ni sawa na 2.040kg.

Na hukadiriwa vile vile kwa kujaza mkono mara nne kwa mwanamume wasitani

Wanaostahiki kupewa Zaka ya Fitri.

Inatolewa Zaka ya Fitri kwa yale makundi manane ambayo kwamba yanapewa Zaka, kwa maana (Zaka ya Fitri) ipo ndani ya kauli ya Mwenyezi Mungu: {Sadaka hupewa (watu hawa) – Mafakiri} (At-Tawbah: 60).

Hekima ya kutoa Zaka ya Fitri.

1. Kumsafisha aliyefunga kutokana na mambo ya upuzi na uchafu, kama ilivyopokewa kutoka kwa Ibn Abbas asema:

(Amefaradhisha Mtume (s.a.w) Zaka ya Fitri kwa aliyefunga ili kumsafisha kutokana na upuzi na uchafu [Arrafarh Uchafu: Maneno yanayosemwa ovyo.], na ni chakula cha masikini) [Imepokewa na Abu Daud].

Na hii ni kwamba aliyefunga mara nyingi haepukani na michezo, na maneno ya upuzi, na mambo yasiyo na faida katika maneno, basi ikawa hii Zaka inamsafisha aliyefunga kwa aliyoyafanya

katika matamshi haya yaliyoharamishwa, au yaliyochukizwa kufanywa, ambayo kwamba yanapunguza thawabu za matendo, na kuharibu saumu.

2. Masikini na mafakiri kupata nafasi nzuri ya kimahitaji siku ya Idd ili kuepukana na kuomba ambako kuna udhalilifu na unyonge siku ya Idd, jambo hili (Zaka fitri) litawafanya wawe na furaha na bashasha, ili washirikiane na watu wengine katika kufurahia Idd.

Sadaka ya kujitolea

Maana ya sadaka ya kujitolea

Sadaka ya kujitolea

Ni kinachotolewa kwa lengo la kujikurubisha kwa Mwenyezi Mungu pasina kuwa ni lazima.

Na kwa maana hii inatolewa zawadi na mfano wake kuwa ni katika mambo yanayotolewa kwa lengo la kuzidisha mapenzi, hivyo basi vitu hivi haviingii katika vinavyoitwa sadaka maalumu zilizowekwa na hukumu za sheria.

Hukumu ya sadaka ya kujitolea

Sadaka ya kujitolea ni yenye kupendekezwa kwa wakati wowote ule, na hasaa ikiwa ni wakati unaohitajia kitu, na imehimizwa katika Qur'an na sunnah ya Mtume ﷺ miongoni mwayo ni:

- Maneno ya Mwenyezi Mungu U: {**Ni nani atakaye mkopesha Mwenyezi Mungu mkopo mwema ili Mwenyezi Mungu Amzidishie mzidisho mwingi**} (Al-Baqarah: 245).
- Kutoka kwa Abu Hureirah radhi za Mwenyezi Mungu zimfikie asema: Amesema Mtume ﷺ: (**Atakayetoa sadaka ya tende**

nzuri alizozichuma kwa kichumo kizuri cha halali – na Mwenyezi Mungu hakubali ila kizuri – hakika Mwenyezi Mungu anakubali sadaka hii kwa Mkono wa kulia, kisha anamkuzia mwenyewe, kama vile anavyokuza mmoja wenu ndama wa farasi wake – mpaka inakuwa mfano wa jabali) [Imepokewa na Bukhari na Muslim.].

- Mtume ﷺ amemuhisabu mwenye kuficha sadaka anayotoa miongoni mwa watu saba watakao finikwa na kivuli cha Mwenyezi Mungu, siku ambayo hakuna kivuli isipokua kivuli Chake (Na mtu aliyetoa sadaka akaificha, hata mkono wake wa kushoto usijuwe kilichotolewa na mkono wa kulia) [Imepokewa na Bukhari na Muslim.].

- Na kutoka kwa Ka'b Ibn u'jrah radhi za Mwenyezi Mungu zimfikie kwamba Mtume ﷺ amesema: (Na sadaka zinafuta madhambi kama maji yanavyozima moto) [Imepokewa na Tirmidhi.].

Adabu za sadaka za kujitolea

1. Adabu za lazima

1. Kufanya kwa ajili ya Mwenyezi Mungu U (Ikhlaas) – Anatoa Zaka kwa lengo la kutaka radhi ya Mwenyezi Mungu, sio kwamba aonekane au atajwe vizuri na watu.
2. Kujiepusha na kujisifu (kwamba ni mtoaji) na kuudhi watu (kwa kutoa kwake) kwa kauli ya Mwenyezi Mungu U: { Enyi mliaoamini! Msiharibu sadaka zenu kwa masumbulizi na udhia} (Al-Baqarah: 264).

2. Adabu zinazopendekezwa.

1. Inapendekezwa kwa muislamu kutoa sadaka kwa wanaohitajia miongoni mwa jamaa zake ambao sio jukumu lake kuwalisha, kama vile ami zake, na wajomba zakle, na mke kumpa mumewe aliyefakiri, na wengineo, na hivi ni bora kuliko kuwapa sadaka watu wasiokuwa hawa, Anasema Mwenyezi Mungu (s.w): “Yatima aliye jamaa (na asiyekuwa jamaa)” (Al-Balad: 15).

Na katika Hadith: (Hakika ya sadaka kwa masikini ni sadaka, na kwa jamaa yako ni mambo mawili: sadaka na kuunganisha kizazi) [Imepokewa na Nasaai].

2. Kuchagua katika mali yake mali iliyohalali, nzuri, yanayompendeza nafsiyake. Anasema Mwenyezi Mungu U: {Hamtoweza kuufikia wema (khasa) mpaka mtoe katika vile mnavyovipenda} (Aali Imran: 92)

3. Kufanya siri katika kuitoa; kwa kuwa hivi ndio karibu zaidi na Ikhlas, na ni mbali sana na kuonesha watu na kutaka kusifiwa, na ni karibu zaidi katika kumkirimu fakiri, Anasema Mwenyezi Mungu U: {Mkizidhihirisha sadaka ni vizuri, na mkizificha mkawapa mafakiri kwa siri basi hivyo ni kheri } (Al-Baqarah: 271).

Na ikiwa katika kuitoa kwa kuonekana kuna maslahi, kama vile watu kuiga kutoa, na kuwatia moyo waliohudhuria, basi inapendekezwa kuitoa wazi, pamoja na kuchunga muislamu niya yake nakuilazimsha juu ya ikhlas

Kutoa sadaka anayoweza hata kama ni kidogo sana, amesema Mtume ﷺ: (Ugopeni moto japo kwa ubali wa tende)

[Imepokewa na Bukhari].

Faida za sadaka za kujitolea

Kwanza: Faida zinazorudi kwa mtu mwenyewe.

1. Kusafisha nafsi, Amesema Mwenyezi Mungu U: { Chukua sadaka katika mali zao, uwasafishe na kuwatakasa kwa ajili ya hizo (sadaka zao) } (Tawba: 103).

2. Kumuiga Mtume ﷺ, kwani miongoni mwa tabia zake ni utoaji na ukarimu, na alikuwa akitoa sana kiasi cha kuwa haogopi ufukara, na akimwambia Bilal: (Toa ewe Bilal, wala usiogope kwa Mwenye Arshi (Allah SW)kupungukiwa) [Imepokewa na Al-Bazzar].

3. Mwenyezi Mungu atamlipa chochote alichokitoa, na atanyanyuliwa daraja mwenye kutoa, kwa kauli ya Mwenyezi Mungu kwa hili: { Na chochote mtakachotoa, basi Yeye Atakilipa, Naye ni M'bora wa wanaoruzuku} (Saba: 39).
4. Kusafishwa mali kutokana na upuzi wa biashara, kutoka kwa Qays Ibn Abu Gharaza radhi za Mwenyezi Mungu zimfikie asema: Tulikuwa wakati wa Mtume ﷺ tukijiita madalali [Samaasira: Madalali Wanakusudiwa wauzaji.]. Mtume ﷺ akatupitia pale tulipokuwa na akatupa jina lililokuwa bora kuliko hilo, akasema: (Enyi wafanyi biashara, hakika uuzaji unafwatiliwa na maneno machafu na viapo, basi changanyisheni [Fashuubuhu: Basi zichanganyeni: Kuamrisha kuchanganyika kwa maana wachanganye mambo yao na utoaji wa sadaka ili iwe kafara ya (kusafisha makosa) kwa Kapitikana baina yao mambo ya uongo na mengineo]. kwa kutoa sadaka) [Imepokewa na Abu Daud.].
5. Kupata malipo mengi, na kusemehewa madhambi kwa kauli yake Mtume ﷺ: “Atakayetoa sadaka ya tende nzuri alizozichuma kwa kichumo kizuri cha halali – na Mwenyezi Mungu hakubali ila kizuri – hakika Mwenyezi Mungu anakubali sadaka hii kwa Mkono wa kulia, kisha anamkuzia mwenyewe, kama vile anavyokuza mmoja wenu ndama wa farasi wake – mpaka inakuwa mfano wa jabali) [Imepokewa na Bukhari na Muslim.].
6. Kunufaika Muislamu na sadaka yake ya kuendelea kwa kupata thawabu baada ya kufa. Imepokewa na Abuhureirah radhi za Allah zimfikie kutoka kwa Mtume ﷺ alisema: (Akifariki mwanaadamu matendo yake yote yanakatika isipokuwa mambo matatu: Sadaka ya kuendelea, au Ilimu yenye manufaa, au Mtoto mwema anaye muombea mzazi wake) [Imepokewa na Muslim.].

7. Kutoa sadaka inazidisha mali na kukuza, na kuonyesha kushukuru kwa mja juu yanema aliyo pewa na Mwenyezi Mungu U na mwenye kushukuru ameahadiwa kuzidishiwa Asema mwenyezi Mungu {Mkishukuru nitawazidishieni } [Ibrahim 07]

Pili: Faida inayorudi kwa jamii.

1. Sadaka inakamilisha ujumbe wa Zaka kwa jamii.
2. Kupatikana kule kutoshelezana na kusaidiana na kupata umakinifu na mapenzi katika jamii ya kiislamu.